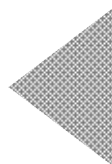

کارآفرینی سازمانی و نقش آن در اقتصاد مقاومتی با استفاده از روش تحلیل عاملی و معادلات ساختاری

ابوالفضل روحانی^۱

عباس کرامتی^۲

امیر مهدی آبادی^۳

(تاریخ دریافت ۹۵/۱۱/۹ - تاریخ تصویب ۹۶/۳/۲۰)

چکیده

با توجه به نقش برجسته و فراینده دانش در اقتصاد، تجارت و فرآیندهای مدیریتی، بررسی کارآفرینی سازمانی و نقش آن در اقتصاد مقاومتی و سنجش آن بیش از پیش اهمیت یافته است. این مقاله با توجه به شرایط خاص سیاسی و اقتصادی، تحریم‌های ناعادلانه و خروج از اقتصاد تک محصولی، به بررسی کارآفرینی سازمانی و نقش آن در اقتصاد مقاومتی در یکی از سازمان‌های تولیدی معتبر استان سمنان می‌پردازد. تحقیق از منظر هدف، کاربردی و از منظر جمع‌آوری داده‌های تحقیق توصیفی-همبستگی تلقی می‌شود. برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از پرسشنامه‌ای که پژوهشگران ساخته و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل‌یابی معادلات

۱- مری، عضو هیات علمی گروه مهندسی صنایع دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، دانشجوی دکتری مهندسی صنایع دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)، abolfazl_rohani@yahoo.com

۲- دانشیار، عضو هیات علمی دانشکده فنی دانشگاه تهران

۳- مدرس دانشگاه دامغان و پیام نور، دانشجوی دکتری مدیریت صنعتی دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب

ساختاری و نرم‌افزار لیزرل بهره‌برداری شده است. ۲۱ سازه بعنوان شاخص‌های کارآفرینی سازمانی از نگاه اقتصاد مقاومتی از سوی خبرگان شناسایی و مدل تحقیق شکل گرفت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اقتصاد ترمیمی با ۰.۷۸ دارای بیشترین تأثیر در مدل ساختاری بوده و همچنین تمرکز بر نیروی داخلی، ریسک‌پذیری و مدیریت مصرف به ترتیب مهمترین زیر شاخص‌های تأثیرگذار مدل را دارا می‌باشند.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، اقتصاد موازی، اقتصاد ترمیمی، اقتصاد دفاعی، اقتصاد الگو.

مقدمه

بیش از یک دهه از توجه سند چشم‌انداز توسعه اقتصادی-اجتماعی کشور، به مقوله کارآفرینی^۱ می‌گذرد (حیدری‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۱، ۱۶۰). با گذشت چندی از طرح موضوع و گذران جلسات، همایش‌ها و سخنرانی‌های فراوانی در این حیطه هنوز برخی‌ها نمی‌توانند آن را تعریف کرده و به اهمیت آن در بخش‌های مختلف سازمانی پی ببرند. تعاریف متعددی از کارآفرینی بیان شده است که از آن جمله می‌توان آن را فرآیندی دانست که به کمک آن فرصت‌ها برای خلق محصولات و خدمات آتی کشف، ارزیابی و بهره‌برداری می‌شوند (مقیم، ۱۳۸۴). همچنین ابزاری است که کارایی اقتصادی را افزایش می‌دهد (پنگ^۲، ۲۰۰۱). این واژه پرکاربرد را سازمان‌ها برای رشد و ترقی خود با عنوان کارآفرینی سازمانی^۳ می‌شناسند. کارآفرینی سازمانی یعنی نوع و شیوه‌ای از فعالیت کارکنان سازمان که به نوآوری در محصول و خدمات منجر می‌شود یا شیوه‌ای که افراد فکر می‌کنند قادرند کارها را به طریقی متفاوت و بهتر انجام دهند (فروغی و همکاران، ۱۳۸۶). اهمیت و جایگاه کارآفرینی سازمانی از این جهت کاملاً محسوس شده که در آن کارکنان به خدمات و محصولات ارائه شده توسط سازمان ارزش نوینی می‌بخشند (کلادین و همکاران^۴، ۲۰۰۸). دیدگاه موجود در این واژه و ضرورت بکارگیری آن

۱- Entrepreneurship

۲- Peng

۳- Corporate Entrepreneurship

۴- Claudine, Hisrich, Roche

بخصوص در جوامع اسلامی تحت فشار و تحریم غرب انکارناپذیر است. یکی از بهترین راه‌های موجود در جهت برطرف ساختن کاهش وابستگی جوامع اسلامی به غرب و حفظ استقلال و پافشاری بر ارزش‌های حاکم خود در اقتصاد مقاومتی^۱ است. این واژه برای اولین بار توسط رهبر انقلاب اسلامی ایران برای صیانت از تهاجم دشمنان در تمام عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، تولیدی و ... بعنوان راهنمای عمل همه مسئولان و مردم در برابر فشارها و تهدیدات دشمنان بعنوان ایده‌ای مبتکرانه و بسیار خلاقانه مطرح شده است. اگر تمام دانش انباشته و کتاب‌های مرسوم اقتصادی دنیا را مطالعه کنید، نظریه یا تجربه‌ای مدون و مکتوب درباره اقتصاد مقاومتی نخواهید یافت. هر کشوری که علم استکبارستیزی را برپا کند، نیازمند چنین الگویی است. یکی از رهیافت‌های اصلی و اساسی در جهت نائل شدن به مقوله اقتصاد مقاومتی موضوع کارآفرینی و به ویژه کارآفرینی سازمانی و توجه به نوآوری و ابتکار و نظریه‌پردازی و الگوسازی یک ملت در درون است. در این مقاله با نگاهی ویژه و نو، به موضوع کارآفرینی سازمانی بعنوان یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی توجه خاص شده است.

کارآفرینی و کارآفرینی سازمانی

کارآفرینی بعنوان یکی از اصلی‌ترین و مهمترین موضوعات دنیای امروز و محرکه اصلی توسعه اقتصادی محسوب شده و نقش آن در نوآوری یا ایجاد فضاهای جدید کسب و کار بر همگان واضح و روشن است (سیدنقوی و عبدالله‌پور، ۱۳۸۹: ۱۰۴). این مفهوم از مشخصه‌های یک اقتصاد سالم محسوب می‌شود که در دنیای پرتلاطم امروزه، اثرگذارترین روش برقراری ارتباط بین علم و بازار است. توجه به این مهم که کارآفرین و کارآفرینی از عناصر بالقوه توسعه و حرکت بسوی پیشرفت و ترقی است، می‌تواند بسیار بحث‌انگیز و مورد تحلیل باشد. تمامی تحولات و دگرگونی‌های مطرح شده در این حوزه؛ کل جهان و علی‌الخصوص کشورهای جهان سوم را متأثر خود کرده است. کلمه کارآفرین در اوایل قرن شانزدهم ابتدا در زبان فرانسوی مطرح شد (موهانتی^۲، ۲۰۰۶: ۱). از دید پیتر دراگر^۱ کارآفرین فردی است که همواره به دنبال تغییر بوده

۱ -Resistive Economy

۲- Mohanty

و به آن پاسخ داده و از آن بعنوان یک فرصت بهره می‌گیرد (سیدنقوی و عبدالله پور، ۱۳۸۹: ۱۰۸). کورکت^۱ (۲۰۰۴) کارآفرینی را فرآیند پویایی از تغییر بینش و بصیرت با ابتکار و نوآوری می‌داند. هیسریچ و پیترس^۲ (۲۰۰۲) کارآفرینی را فرآیند خلق هر چیز نو و با ارزش، با صرف وقت و تلاش با فرض همراه داشتن خطرات مالی، روحی و اجتماعی و به دست آوردن پاداش‌های مالی و رضایت فردی و استقلالی که از آن ناشی می‌شود، تعریف کرده‌اند. ماکس وبر^۳ جامعه‌شناس آلمانی معتقد است کارآفرینان محصول شرایط خاص اجتماعی هستند که در این شرایط پرورش می‌یابند و این جامعه است که افراد را بعنوان کارآفرین شکل می‌دهد (موهانتی، ۲۰۰۶: ۳). شولز اعتقاد دارد که توانایی کارآفرینی صرفاً ذاتی و غیراکتسابی نیست بلکه با آموزش، پرورش می‌یابد و به عبارتی باید برای پرورش آن سرمایه‌گذاری کرد (پیزا- جروجی^۴، ۲۰۰۲: ۴۶۶). استیونس^۵ کارآفرینی را بعنوان رویکردی مدیریتی تلقی می‌کند که فرصت‌ها بدون توجه به منابعی که اکنون در کنترل هستند، جستجو و پیگیری می‌شوند (استیونس، ۱۹۸۸). از نظر نگرشی، فرآیند کارآفرینی به تمایل یک فرد یا سازمان به استفاده از هر فرصت جدید و حس مسئولیت برای تغییر خلاقانه آن اشاره دارد. این تمایل را گرایش کارآفرینانه می‌نامند (موریس و لويس^۶، ۱۹۹۵). در منظری دیگر، کارآفرینی تنها به فعالیت‌های مخاطره‌آمیز فردی منحصر نمی‌شود، بلکه مجموعه‌های سازمانی را نیز درگیر می‌سازد (دس و استار^۷، ۱۹۹۲). شومپتر^۸ به نقل از ایال و انبار^۹، بر این باور است که کارآفرینی سازمانی واژه‌ای است که از دنیای کسب و کار نشأت گرفته و عبارت است از توانایی استفاده از

۱- Pitter Drucker

۲- Crockett

۳- Hisrich & Peters

۴- Webber

۵- Piazza-Georgi

۶- Stevenson

۷- Morris & Lewis

۸- Dees & Starr

۹- Shumpeter

۱۰- Eyal & Inbar

منابع با روش‌های جدید که منجر به خلق محصولات و خدمات جدید می‌شود (ایال و انبار، ۲۰۰۳). کارآفرینی سازمانی در برگیرنده تلاش‌هایی کارآفرینانه است که به حمایت‌های سازمانی و اختصاص منابع برای اجرایی کردن فعالیت‌های نوآورانه در قالب نوآوری سازمانی و فرآیندی و تولیدی احتیاج دارد (جنینگس و سمان^۱، ۱۹۹۰؛ کانتر^۲، ۱۹۸۳؛ ایرلند و همکاران^۳، ۲۰۰۹). از جمله ویژگی‌های سازمان‌های کارآفرین می‌توان به ساختار، متمرکز بودن، غیررسمی بودن، عمودی و افقی بودن ارتباطات، در انحصار نبودن اطلاعات، گروهی بودن کارها، کنترل آسان و غیررسمی بودن، داشتن کارکنان توانمند، حمایت مدیریت، قدردانی مدیریت از افراد ریسک‌پذیر، تحمل کردن انحراف از قواعد کارکنان، متولی شدن طرح‌های کارآفرینانه، داشتن تنوع در حمایت‌های مالی مدیریت، حمایت مدیریت از طرح‌های کوچک آزمایشی، به کارگیری ایده‌های جدید کارکنان، تغذیه مالی برای شروع و حرکت طرح‌های نو و قدرت تصمیم‌گیری مدیریت اشاره کرد (عبدالملکی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۰۷). لازم به یادآوری است که کارآفرینی سازمانی را می‌توان با کارآفرینی درونی (کارآفرینی درون سازمانی) به جای یکدیگر به کار برد (مک‌فازن و همکاران، ۲۰۰۵، ۳۵۲). کارآفرینی سازمانی شامل دو قسمت آرایش کارآفرینی و مدیریت کارآفرینی است. عبارت آرایش کارآفرینی به عنوان الگویی از رفتار سازمانی که منعکس‌کننده تعهد سازمان در افزایش کارآفرینی است، تعریف می‌شود که ترکیبی است از تناوب کارآفرینی و میزان کارآفرینی. تناوب کارآفرینی، تعداد رویدادهای کارآفرینی که سازمان در آن درگیر است را نشان می‌دهد که با محصولات جدید، خدمات جدید و فرآیندهای جدید مشخص می‌شود و میزان کارآفرینی عبارت است از میزان وارد شدن به رویدادهای نوآورانه، ریسک‌پذیر و فعالانه. عبارت مدیریت کارآفرینی، تمایل مدیریت به عنوان پی‌گیری‌کننده و بهره‌بردار از فرصت‌ها، بدون در نظر گرفتن کنترل منابع می‌باشد (فوکس^۴، ۲۰۰۵، ۹). مایر^۵ (۲۰۰۵) به صورت تجربی نشان داده است که توانایی یک مدیر برای بازنگری

۱- Jennings & Seaman

۲- Kanter

۳- Ireland

۴- Fox

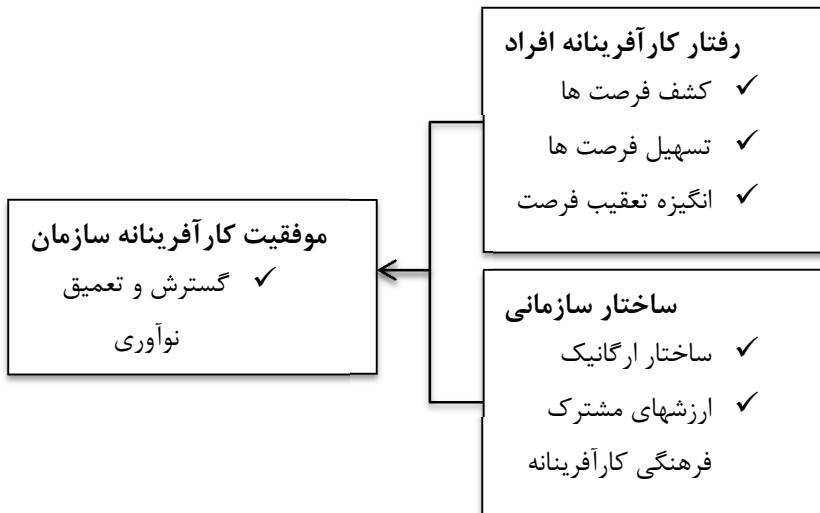
۵- Mair

احساسات و اندیشه‌های خود، دارای یک تأثیر مثبت بر روی رفتار کارآفرینانه است که درون یک بافت سازمانی نمایش داده می‌شود (زامپاتیکس و همکاران، ۲۰۰۹، ۱۶۸). صاحب‌نظران مختلف چارچوب‌های علمی و کاربردی متعددی را برای ایجاد سازمان کارآفرینانه ارائه کرده‌اند که در ادامه به برخی از این الگوها اشاراتی می‌شود:

الگوی کارآفرینی سازمانی اکهلِس و نِک^۲

این الگو می‌کوشد تا به طور مفهومی اثرگذاری رفتارهای کارآفرینانه فردی و ساختار سازمانی کارآفرینانه سازمانی را بررسی کند. به عبارت دیگر این الگو توانایی سازمان برای بقا در یک محیط سرشار از نوآوری را نشان می‌دهد (اکهلِس و نِک، ۱۹۹۸: ۲).

شکل (۱) - الگوی کارآفرینی سازمانی اکهلِس و نِک

۱- Zampetakis & et al

۲- Echols & Neck

ابعاد کارآفرینی سازمانی آنتونیک و هیسریچ^۱

آنها با توجه به بررسی‌هایی که انجام دادند هشت بعد را برای کارآفرینی سازمانی برشمردند. آنها بر این عقیده‌اند که باید به کارآفرینی سازمانی بعنوان مفهوم چند بعدی، متمایز و در عین حال مرتبط نگاه شود (آنتونیک و هیسریچ، ۲۰۰۳). این ابعاد در جدول زیر آمده است:

جدول (۱)- ابعاد کارآفرینی سازمانی آنتونیک و هیسریچ

تعاریف	ابعاد
ایجاد واحدها یا شرکت‌های مستقل و نیمه مستقل	ایجاد شرکت‌ها یا واحدهای مستقل
پیگیری و ورود به کسب و کارهای جدید که در ارتباط با بازارها و محصولات فعلی است	کسب و کار جدید
خلق و ایجاد محصولات و خدمات‌های جدید	نوآوری در محصولات و خدمات‌ها
نوآوری در تکنیک‌ها و روبه‌های تولید	نوآوری در فرآیند
تغییر شکل یا اصلاح راهبرد، سازمان‌دهی مجدد، تغییر سازمانی	خودتجدیدی
احتمال ضرر و زیان در ارتباط با سرعت در اقدامات جسورانه، استفاده از منابع در حین جست و جوی فرصت‌های جدید	خطرپذیری
رویکرد مدیریت عالی در پیشگام بودن	پیش‌گامی
حالت تهاجمی نسبت به رقبا	رقابت تهاجمی

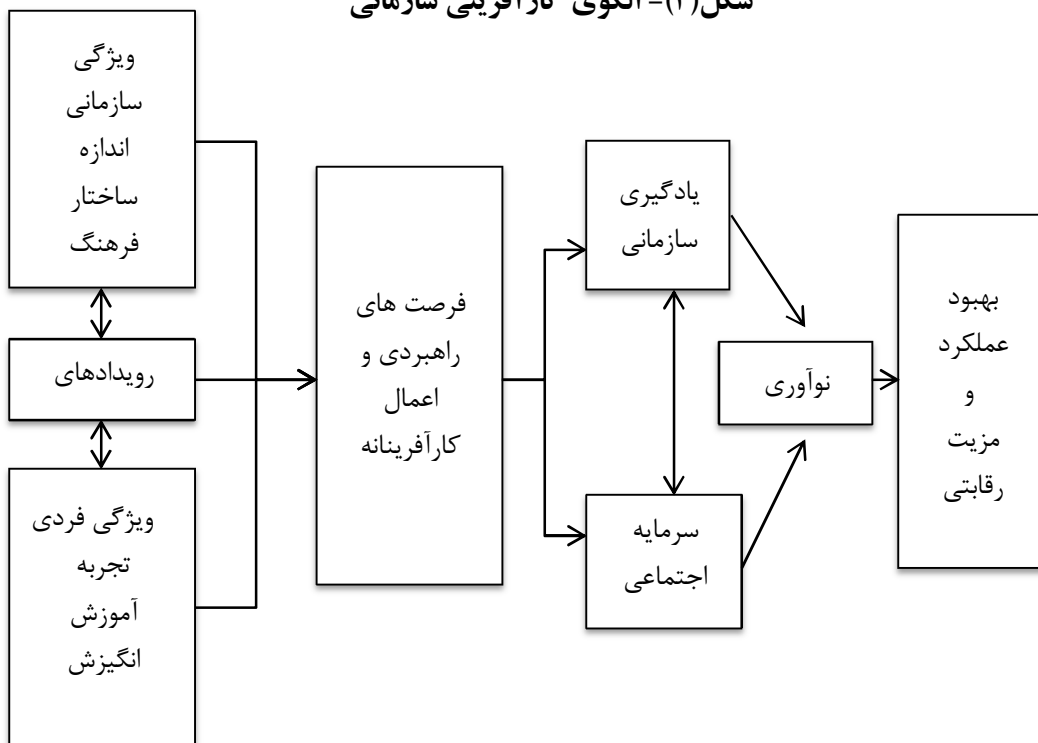
این ابعاد مورد توافق بسیاری از محققان نیز می‌باشد.

لامپکین و دس (۲۰۰۰) بیان می‌کنند: پژوهشگران، کارآفرینی را در اشکال متفاوتی تشریح می‌کنند که عبارتند از گرایش کارآفرینی، مدیریت کارآفرینی و جهت‌گیری کارآفرینانه که مورد آخر با خطرپذیری، اثرگذار بودن، استقلال و پیش‌گامی رقابتی مطالعه می‌شود (لی و سوکوکو^۲، ۲۰۰۷، ۵۵۱).

۱- Antoncic & Hisrich

۲- Lee & Sukoco

شکل (۲) - الگوی کارآفرینی سازمانی

منبع: (جونز^۱، ۲۰۰۵: ۵۰۴)

اوزدمیرسی^۲ (۲۰۱۱) معتقد است که برای سنجش کارآفرینی سازمانی می توان، از چهار بعد سرمایه گذاری در کسب و کار جدید^۳، نوآوری^۴، خودتجدیدی^۵ و پیشگامی^۶، بهره گرفت. از

۱- Jones

۲- Ozdemirci

۳- New Business Venturing

۴- Innovativeness

۵- Self-Renewal

۶- Reactiveness

نظر مقیمی (۱۳۸۳) سه عامل بر کارآفرینی سازمانی مؤثر هستند: الف) عوامل ساختاری کارآفرینانه، شامل مواردی از قبیل: ساختار سازمانی، راهبرد سازمانی و غیره. ب) عوامل رفتاری کارآفرینانه، شامل مواردی از قبیل فرهنگ سازمانی، سبک رهبری و غیره. ج) عوامل زمینه‌ای کارآفرینانه که شامل مواردی از قبیل ارتباط با ارباب رجوع، محیط‌های سیاسی- قانونی، اجتماعی- فرهنگی و محیط اداری.

اقتصاد مقاومتی

هر کشوری که غلم استکبارستیزی را برپا کند، نیازمند الگوهای جامع برای مقابله با استعمار و ظلم است. یکی از این مفاهیم ناب، «اقتصاد مقاومتی» است. اگر تمام دانش انباشته و کتاب‌های مرسوم اقتصادی دنیا را مطالعه کنید، نظریه یا تجربه‌ای مدون و مکتوب درباره اقتصاد مقاومتی نخواهید یافت. اقتصاد مقاومتی را می‌توان چهارگونه تعریف نمود و چهار الگو از آن یا ترکیبی از همه آنها را در کشور به عنوان پروژه‌هایی ملی پیگیری کرد. در تعریف این نوع جدید از اقتصاد صحبت از چهار نوع اقتصاد مطرح می‌شود:

الف) اقتصاد موازی؛ یعنی همانطور که هر انقلابی برای رسیدن به اهداف خود نیازمند نهادهایی برای تأمین اقداماتش و حفظ کیان خود است، انقلاب اسلامی و کشور ایران نیز به نهادسازی‌های مقاومتی در اقتصادش نیاز دارد، بگونه‌ای که شاید ماهیتاً از عهده نهادهای رسمی اقتصادی بر نمی‌آید. استفاده از سازمان‌های مردم نهاد، سازمان‌های دانش بنیان، مراکز تحقیقاتی و ... نمونه‌هایی از این نوع‌اند.

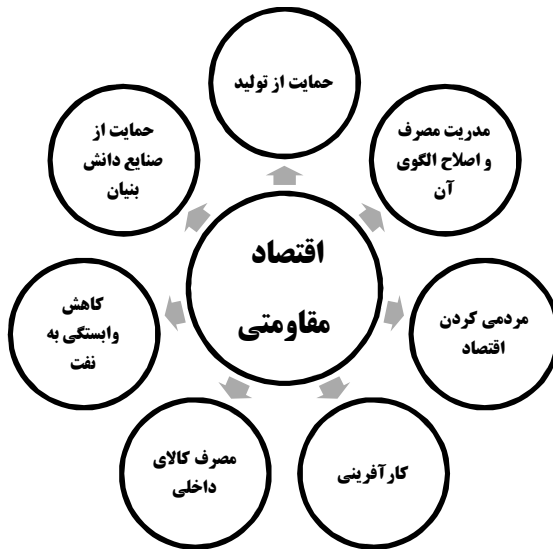
ب) اقتصاد ترمیمی؛ عبارت از اقتصادی است که در پی «مقاوم‌سازی»، «آسیب‌زدایی»، «خلل‌گیری» و «ترمیم» ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی است. یعنی اگر در رویکرد قبلی می‌گفتیم که فلان نهاد نمی‌تواند انتظارات ما را برآورده کند، در رویکرد جدید به دنبال آن هستیم که با تعریف سیاست‌های نهادهای موجود، کاری کنیم که انتظارات ما را برآورند. یعنی باید ترک‌های ساختاری دیوار نهادهای اقتصادی را ترمیم کنیم. این مسأله یعنی ترمیم و مقاوم‌سازی ساختارهای اجرایی و اداری کشور حسب نیازهای مختلف و مقتضیات زمان و مکان هم امری دور از ذهن نیست. کشورهای توسعه‌یافته نیز در برهه‌هایی از تاریخ اقتصادی خود، مجبور به مقاوم‌سازی ساختارهای اقتصادی شدند. مثلاً غرب پس از دو شوک نفتی ۱۹۷۹

و ۱۹۸۳ میلادی، اقدام به جایگزینی سوخت‌های فسیلی با سایر سوخت‌های نوین کرد؛ به طوری که امروزه با قیمت‌های بالای یک‌صد دلار نیز دچار شوک نفتی نمی‌شود.

ج) اقتصاد دفاعی؛ تعریف سوم از اقتصاد مقاومتی، متوجه «هجمه‌شناسی»، «آفندشناسی» و «پدافندشناسی» ما در برابر آن هجمه است. یعنی ما باید ابتدا بررسی کنیم که مخالفان ما حمله به اقتصادمان و اخلاص در آن را چگونه و با چه ابزارهایی صورت می‌دهند. بنابراین وقتی به اقتصاد مقاومتی دست یافته‌ایم که ابزارها و شیوه‌های هجمه دشمن را پیشاپیش شناخته باشیم و بر اساس آنها استراتژی مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم. بدیهی است تا آفند دشمن شناخته نشود، مقاومت متناسب با آن نیز طراحی و اجرا نخواهد شد.

د) اقتصاد الگو؛ چهارمین تعریف نیز این است که اساساً اقتصاد مقاومتی یک رویکرد کوتاه‌مدت سلبی و اقدامی صرفاً پدافندی نیست؛ بلکه الگویی کاملاً بلندمدت است که در تمام افکار و حرکات مسئولان، نمود واقعی و عینی دارد. در این رویکرد، ما در پی «اقتصاد ایده‌آلی» هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند؛ اقتصادی که برای جهان اسلام الهام‌بخش و کارآمد بوده و زمینه‌ساز تشکیل «تمدن بزرگ اسلامی» باشد. بدین معنا اساساً در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مؤلفه‌های مهم الگو می‌باید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک‌پذیری و نوآوری می‌شود. بنابراین با توجه به انواع چهارگانه اقتصاد در منظر اقتصاد مقاومتی می‌توان مؤلفه‌های آن را مطابق شکل زیر در نظر گرفت:

شکل (۳) - ابعاد اقتصاد مقاومتی

پیشینه پژوهشی

هوشمند چایجانی و همکارانش (۱۳۹۱) در تحقیقی با توجه به شرایط کنونی موجود در نظام اقتصادی کشور و تحمیل فشارهای ظالمانه، در این مقاله تلاش کردند ضمن توضیح آن، ابعاد اقتصاد مقاومتی با توجه به نظرات و بیانات مسئولان کشور تشریح شود. الزاماتی که برای ایجاد یک اقتصاد مقاومتی مورد نیاز است، بیان شده و کارآفرینی به عنوان یک عامل تأثیرگذار در اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار گرفته است. سپس با توجه به بررسی ادبیات کارآفرینی ابعاد آن به همراه تعریفی جامع بیان شده و در پایان علاوه بر بیان نقش کارآفرینی در اقتصاد، ابعاد کارآفرینی با اقتصاد مقاومتی تلفیق می‌شود و تأثیراتی که کارآفرینی بر اقتصاد دارد، مطرح می‌گردد. در تحقیق دیگری به تعاریف اقتصاد مقاومتی پرداخته شده و راهکارهایی جهت عملیاتی شدن آن و همچنین وظایف و نقش دولت و مردم در به تحقق رسیدن اقتصاد مقاومتی مورد بررسی قرار گرفته و در این راستا به راهکارها و راهبردهای مقاومتی برای رشد تولید داخل و حمایت از کار و همچنین مزایای آن شامل (اقتصادی، فرهنگی اجتماعی، علمی و آموزشی، سیاسی و ...) اشاره گردیده است (کلانتر و امرایی، ۱۳۹۱). سلاجقه و گوهرریزی (۱۳۹۱) در تحقیق با عنوان برنامه‌ریزی، کارآفرینی و توسعه هماهنگ مناطق کشور گامی مؤثر در اقتصاد

مقاومتی، با نگاهی به جمعیت استان‌های کشور و روند تولید ناخالص داخلی استان‌ها (در سال‌های ۷۹ و ۸۳)، سهم آنها از تولید ناخالص داخلی کشور را مورد بررسی قرار داده‌اند. سپس وضعیت تولید ناخالص داخلی استانها به نسبت جمعیت آنها مقایسه شده است که در نهایت مشخص گردیده است که به دلیل عدم توزیع عادلانه و تخصیص بهینه منابع و امکانات شرایط بعضی از استان‌ها نابسامان است در حالی که در استان‌هایی مانند تهران بدلیل تمرکز بیش از حد امکانات از وضعیت بسیار مناسب‌تری برخوردارند. لذا در صورتی که کشورمان بخواهد در مقابل فشارهای اقتصادی مقاومت کند؛ رشد و توسعه هماهنگ مناطق کشور گامی مؤثر در راستای اقتصاد مقاومتی می‌باشد. ترابزاده جهرمی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه رهبری موضوع اقتصاد مقاومتی را با توجه به سخنان ناب رهبری و با بهره‌گیری از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد^۱، ابعاد، ویژگی‌ها و الزامات مقاومتی را استخراج کردند.

چارچوب نظری تحقیق

با توجه به مبانی نظری تحقیق مشخص است که بیان این جمله که ساختارهای اقتصادی، امروز با گذشته تفاوت‌های بسیاری دارد، امری بدهی به نظر می‌رسد. شاخص‌های سخت‌افزاری و استفاده از دارایی‌های مشهود، جای خود را به نوآوری، ابداع، خلق محصولات جدید و جنبش نرم‌افزاری در فضای سازمانی و مشارکت گروهی افراد داده است. اگر تا دیروز، بارزترین و مهمترین افراد ثروتمندانی با منابع مالی تلقی می‌شدند، امروزه افراد صاحب دانش و کارآفرین، ثروتمندترین مردم دنیا هستند. پس وابستگی ملل به خلاقیت، ریسک‌پذیری، کارآفرینی و ... امری انکارناپذیر است. در این میان، پیدایی انقلاب اسلامی در عصر کنونی و در فضای سیاسی و پرچالش امروزی، معادلات جدیدی را رقم زده است. طبیعی است که ظهور و بروز برنامه‌های فشار از سوی معارضان برای برچیدن چنین ساختاری، دور از ذهن نخواهد بود. اکنون جمهوری اسلامی پس از دوران سخت با دوران هوشمندی و نرم‌افزاری مواجه است. تحریم‌های شدید اقتصادی و محدودیت‌های کسب و کار داخلی و ارتباطات خارجی دست و پا گیر، شرایطی را

فراهم ساخته تا یک بار دیگر تفکر ناب ایرانی پا به عرصه وجود گذاشته و راه‌حلی غافلگیرانه و اساسی را برای مقابله با این گونه فشارها ارائه دهد. عرصه ظهور تفکر اقتصادی بر پایه مقاومت که از سوی رهبری انقلاب ترسیم شده است، بیانگر مجموعه تعاریف، شاخص‌ها و سیاست‌هایی است که اقتصاد ملی را بر اساس شرایط فشار و تحریم و کاهش وابستگی‌ها به خارج فراهم ساخته و انعطاف‌پذیری و اقتدار را برای یک ملت به ارمغان خواهد آورد. آنچه در نگاه نخست از یک اقتصاد مبتنی بر مقاومت برمی‌آید، رویارویی با تحریم‌های اقتصادی است. بدین معنی که اولاً راه‌هایی برای دور زدن تحریم‌ها جستجو شود و ثانیاً ظرفیت تحمل سختی و فشار در درون اقتصاد ملی، ارتقاء یابد. در هر مقطع، حوزه‌های تحریم شده شناسایی و برای جایگزین کردن آنها اقداماتی صورت گیرد. در این مقاله به کارآفرینی سازمانی به عنوان یکی از اصلی‌ترین جنبه‌های رسیدن به مقوله اقتصاد مقاومتی نگریسته شده است. ایجاد شرایط کارآفرینی درون سازمانی، نوآوری و توجه به افراد داخل سازمان و بالا بردن انگیزه تلاش و کوشش آنها همگی مصداق‌های کارآفرینی سازمانی بعنوان عنصر مهم اقتصاد مقاومتی تلقی می‌شوند. در جدول زیر ابعاد کارآفرینی سازمانی با در نظر گرفتن مقاصد رهبری انقلاب برای دستیابی به یک اقتصاد مبتنی بر مقاومت آمده است:

جدول (۲) - ابعاد کارآفرینی سازمانی بر پایه اقتصاد مقاومتی

ابعاد کارآفرینی سازمانی بر پایه اقتصاد مقاومتی	
۱.	سرمایه‌گذاری در زمینه‌های جدید
۲.	ایجاد شرکت‌هایی با واحدهای مستقل
۳.	برنامه‌ریزی علمی و فنی هوشمندانه
۴.	ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی
۵.	ایجاد اتاق‌های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
۶.	خودتجدیدی
۷.	تمرکز بر نیروی داخلی
۸.	ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
۹.	مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت‌های کارآفرینانه
۱۰.	تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها

ابعاد کارآفرینی سازمانی بر پایه اقتصاد مقاومتی

۱۱. مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت‌های خلاقانه مدیریتی
۱۲. توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
۱۳. ریسک‌پذیری
۱۴. پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
۱۵. رقابت تهاجمی بر پایه تفکر خلاقانه
۱۶. مدیریت مصرف
۱۷. تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
۱۸. فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
۱۹. ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
۲۰. نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
۲۱. تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف‌ها با روحیه از خودگذشتگی

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق به دید هدف از نوع مطالعات کاربردی و از دید جمع‌آوری داده‌های تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی محسوب می‌شود. جامعه آماری تحقیق یک شرکت معتبر تولیدی در استان سمنان در زمینی به مساحت ۵۰۰۰ متر مربع بوده و دارای سالن‌های تولید ماشین کاری سنگین، فورج، قالب‌سازی، و برشکاری می‌باشد. این شرکت با بیش از هفده سال سابقه تولید به روش فورج، انواع قطعات خودروهای سبک و سنگین، یراق‌آلات خطوط انتقال و تأسیسات شبکه فشار قوی، ادوات کشاورزی تا وزن ۱۵۰ کیلو گرم، قطعات راه‌آهن و مترو، ماشین کاری انواع قطعات فلزی سنگین با قطر ۶/۲ متر و طول ۹ متر و تا وزن ۶۰ تن، و نیز برشکاری قطعات فولادی تا قطر ۶/۲ متر و نیز ساخت قالب‌های فولادی مورد نیاز کارگاه‌های خود و صنایع منطقه و همچنین با بهره‌گیری از پرسنل متخصص و کارآزموده، خدمات‌رسانی به بخش وسیعی از صنعت کشور را در پرونده خود دارا می‌باشد. این شرکت با اشتغال‌زایی مستقیم برای ۲۰۰ نفر و غیر مستقیم برای ۵۵۰ نفر در صنایع پایین دست و بالادست، در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۸ بعنوان

کارآفرین برتر در استان سمنان انتخاب گردید. برای تأیید روایی^۱ از تحلیل عاملی اکتشافی^۲ مطابق جدول ۳ بهره‌برداری شد.

جدول (۳) - آماره KMO^۳ و نتایج آزمون بارتلت^۴

آماره KMO		۰.۸۷
آزمون بارتلت	Sig	۰.۰۰۰

با توجه به جدول بالا و مقادیر بدست آمده، هم آماره و هم آزمون تأیید می‌شوند. برای تأیید پایایی^۵ از آلفای کرونباخ بهره‌برداری شد که ضریب آلفای ۰.۹۴ نشان از پایایی بالای سؤالات تحقیق دارد.

تجزیه و تحلیل

تحقیق در دو مرحله به انجام رسیده است: نخست با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی با در نظر گرفتن نظر ۴۳ خبره مشکل از کلیه مدیران، معاونان و مهندسان بخش‌های مختلف اعم از صنایع، مکانیک، برق و مدیریت از واحد تولیدی مورد نظر و با استفاده از نمره عاملی بدست آمده و مقادیر ویژه^۶ استخراج شده، طبقه‌بندی شد و با توجه به ادبیات اقتصاد مقاومتی نام‌گذاری گردیدند. جدول زیر خروجی ماتریس چرخیده شده اجزا^۷ در تحلیل عاملی را نشان می‌دهد:

۱- Validity

۲- Factor Analysis

۳- Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

۴- Bartlett's Test of Sphericity

۵- Reliability

۶- Eigenvalue

۷- Rotated Component Matrix

جدول (۴) - ماتریس چرخیده شده اجزا توسط چرخش واریماکس^۱

اجزا				مؤلفه ها
۴	۳	۲	۱	
		۰.۷۵۳		سرمایه گذاری در زمینه‌های جدید
		۰.۴۳۶		ایجاد شرکت‌هایی با واحدهای مستقل
		۰.۶۷۷		برنامه‌ریزی علمی و فنی هوشمندانه
		۰.۴۱۲		ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی
		۰.۵۵۵		ایجاد اتاق‌های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
	۰.۷۷۳			خودتجدیدی
	۰.۸۲۸			تمرکز بر نیروی داخلی
	۰.۷۶۴			ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
	۰.۴۷۱			مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت‌های کارآفرینانه
	۰.۴۹۷			تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها
	۰.۶۴۹			مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت‌های خلاقانه مدیریتی
۰.۷۸۴				توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
۰.۸۱۱				ریسک پذیری
۰.۶۳۴				پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
۰.۷۴۸				رقابت تهاجمی بر پایه تفکر خلاقانه
۰.۸۰۳				مدیریت مصرف
			۰.۶۳۳	تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
			۰.۵۷۶	ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
			۰.۶۴۲	ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
			۰.۵۱۶	نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
			۰.۶۸۱	تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف‌ها با روحیه از خودگذشتگی

با توجه به جدول چرخیده شده اجزا مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی در چهار گروه دسته‌بندی شده‌اند. با در نظر گرفتن تعاریف چهارگانه اقتصاد که در مجموع نشان‌دهنده اقتصاد مقاومتی هستند و بر مبنای ادبیات تحقیق خواهیم داشت:

- سرمایه‌گذاری در زمینه‌های جدید، ایجاد شرکت‌هایی با واحدهای مستقل، برنامه‌ریزی علمی و فنی هوشمندانه، ایجاد واحدهای دانش‌بنیان و تمرکز بر خبرگی درون سازمانی و ایجاد اتاق‌های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه را می‌توان جزء اقتصاد موازی سازمان دانست؛
 - خودتجدیدی، تمرکز بر نیروی داخلی، ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی، مشارکت افراد درون سازمان در فعالیتهای کارآفرینانه، تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها و مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت‌های خلاقانه مدیریتی را می‌توان جزء اقتصاد ترمیمی سازمان دانست؛
 - توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید، ریسک‌پذیری، پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت، رقابت تهاجمی بر پایه تفکر خلاقانه و مدیریت مصرف را می‌توان بعنوان اقتصاد دفاعی سازمان دانست؛
 - تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها، ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان، ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان، نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها، تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف‌ها با روحیه از خودگذشتگی را می‌توان جزء اقتصاد الگوی سازمان در نظر گرفت.
- پس از مشخص شدن دسته‌بندی متغیرهای تحقیق، قسمت دوم مدل تحقیق برآورد ضرایب تحقیق با استفاده از نرم‌افزار لیزرل^۱ خواهد بود. مدل‌سازی معادلات ساختاری، می‌تواند برای تأیید یک مدل پیشینی، آزمایش مدل‌های جایگزین یا تولید مدل استفاده شود. برای ارائه مدل در برنامه‌های کاربردی، از این روش آماری بهره‌برداری می‌شود (علی‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۱، ۱۵۳). در جداول ۶، ۷، ۸ و ۹ ضرایب و مقادیر تی برای بررسی زیر شاخص‌های اقتصاد مقاومتی با توجه به پرسشنامه و داده‌های جمع‌آوری شده از کارشناسان سازمان آورده شده است:

جدول (۶)- ضرایب و مقادیر تی برای بررسی زیر شاخص های اقتصاد موازی

شاخص ها	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد	ارزش t	نتیجه
سرمایه گذاری در زمینه های جدید	۰.۷۶	۰.۷۵	۳.۰۹	قبول
ایجاد شرکت هایی با واحدهای مستقل	۰.۴۵	۰.۴۳	۳.۲۱	قبول
برنامه ریزی علمی و فنی هوشمندانه	۰.۶۸	۰.۶۷	۲.۹۵	قبول
ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خیرگی درون سازمانی	۰.۴۳	۰.۴۱	۳.۱۸	قبول
ایجاد اتاق های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه	۰.۵۵	۰.۵۵	۳.۱۵	قبول

$$\chi^2 = 8.15, df = 6, RMSEA = 0.079, GFI = 0.91, AGFI = 0.88$$

جدول (۷)- ضرایب و مقادیر تی برای بررسی زیر شاخص های اقتصاد ترمیمی

شاخص ها	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد	ارزش t	نتیجه
خودتجدیدی	۰.۷۸	۰.۷۷	۳.۱۱	قبول
تمرکز بر نیروی داخلی	۰.۸۳	۰.۸۲	۳.۱۶	قبول
ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی	۰.۷۶	۰.۷۶	۳.۰۹	قبول
مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت های کارآفرینانه	۰.۴۹	۰.۴۷	۳.۲۵	قبول
تشویق افراد خلاق و حمایت از آنها	۰.۵۱	۰.۴۹	۳.۱۸	قبول
مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت های خلاقانه مدیریتی	۰.۶۵	۰.۶۴	۲.۸۷	قبول

$$\chi^2 = 12.13, df = 9, RMSEA = 0.069, GFI = 0.95, AGFI = 0.93$$

جدول (۸)- ضرایب و مقادیر تی برای بررسی زیر شاخص های اقتصاد دفاعی

شاخص ها	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد	ارزش t	نتیجه
توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید	۰.۷۸	۰.۷۸	۳.۱۰	قبول
ریسک پذیری	۰.۸۲	۰.۸۱	۳.۱۴	قبول
پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت	۰.۶۳	۰.۶۳	۲.۸۴	قبول
رقابت تهاجمی بر پایه تفکر خلاقانه	۰.۷۶	۰.۷۴	۳.۰۹	قبول
مدیریت مصرف	۰.۸۱	۰.۸۰	۳.۰۹	قبول

$$\chi^2 = 8.22, df = 6, RMSEA = 0.071, GFI = 0.90, AGFI = 0.91$$

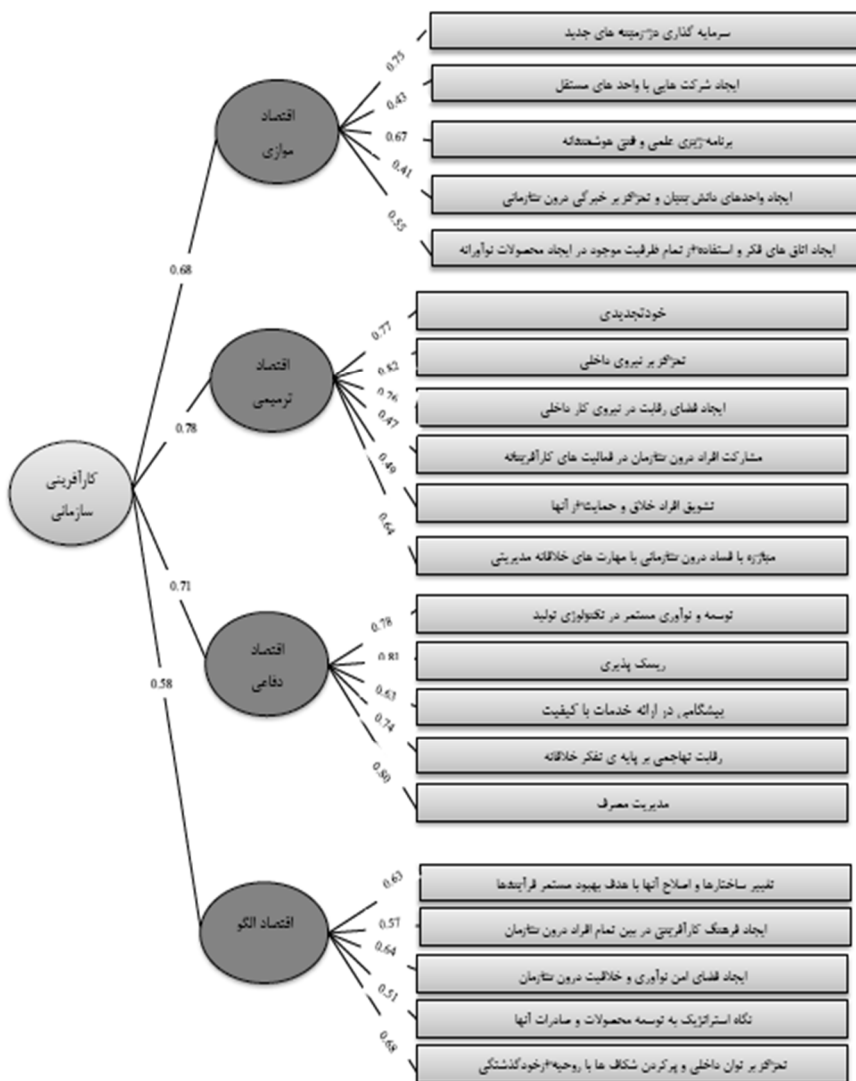
جدول (۹) - ضرایب و مقادیر تی برای بررسی زیر شاخص‌های اقتصاد الگو

نتیجه	ارزش t	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد	شاخص‌ها
قبول	۲.۸۷	۰.۶۳	۰.۶۳	تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها
قبول	۳.۱۸	۰.۵۷	۰.۵۷	ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
قبول	۲.۷۹	۰.۶۴	۰.۶۵	ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
قبول	۳.۱۴	۰.۵۱	۰.۵۲	نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
قبول	۲.۸۷	۰.۶۸	۰.۶۹	تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف‌ها با روحیه از خودگذشتگی

$$\chi^2 = 9.05, df = 6, RMSEA = 0.074, GFI = 0.92, AGFI = 0.87$$

همانطوری که از جداول بالا مشخص است رابطه معنی‌داری بین زیر شاخص‌های سازه اصلی مدل تحقیق وجود داشته، همچنین ضرایب معنی‌داری مدل در تمام موارد مورد تأیید هستند. شکل ۴ مدل پژوهش بر اساس خروجی نرم افزار لیزرل را نشان می‌دهد:

شکل (۴) - مدل پژوهش بر اساس خروجی نوم افزاد

نتیجه گیری

در حالی که تعداد کشورهای فقیر و وابسته در دنیا رو به افزایش است، سلطه گری و استعمار کشورهای قدرتمند روز به روز افزون تر می شود. ظهور و بروز پدیده های نو و جامع همچون

اقتصاد مقاومتی تنها مبتنی بر مباحث تئوریک و فقط مختص قشری خاص در جامعه‌ای خاص نمی‌شود. بلکه بحث در حوزه اقتصاد مقاومتی به تمام اقشار یک جامعه مربوط می‌شود چرا که اقتصاد مقاومتی بر پایه خودکفایی در تمام زمینه‌ها بنا نهاده شده است. رسیدن به استقلال کامل، تکیه بر توان نیروهای داخلی، حفظ ارزش‌ها و مصادیقی بارز از این نوع اقتصادند. کارآفرینی بعنوان یکی از بنیان‌های ایجاد زمینه اقتصاد مقاومتی محسوب شده و کارآفرینی سازمانی از ارکان کارآفرینی به شمار می‌آید. در این مقاله مقوله کارآفرینی سازمانی و تأثیر آن بر اقتصاد مقاومتی مورد بحث و چالش قرار گرفت. پس از مرور ادبیات تحقیق، چهار نوع اقتصاد که زنجیره اصلی اقتصاد مقاومتی را شکل می‌دهند، تعریف و تحلیل شد. تحقیق در فاز مطالعه و بدنبال مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی در یکی از سازمان‌های نمونه در کشور، ۲۱ مؤلفه را شناسایی نمود. در فاز اول تحقیق به کمک تحلیل عاملی اکتشافی مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی از نگاه اقتصاد مقاومتی در چهار گروه دسته‌بندی شدند. ۵ مؤلفه متعلق به اقتصاد موازی، ۶ مؤلفه متعلق به اقتصاد ترمیمی، ۵ مؤلفه متعلق به اقتصاد دفاعی و نهایتاً ۵ مؤلفه هم متعلق به اقتصاد الگو، شناسایی و طبقه‌بندی شدند. جدول ۱۰ اولویت‌بندی مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی را از نگاه اقتصاد مقاومتی بر پایه نمره عاملی بدست آمده از تحلیل‌ها نشان می‌دهد:

جدول (۱۰) - اولویت‌بندی مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی از دید اقتصاد مقاومتی

نمره عاملی	مؤلفه‌ها
۰.۸۲۸	تمرکز بر نیروی داخلی
۰.۸۱۱	ریسک‌پذیری
۰.۸۰۳	مدیریت مصرف
۰.۷۸۴	توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید
۰.۷۷۳	خودتجدیدی
۰.۷۶۴	ایجاد فضای رقابت در نیروی کار داخلی
۰.۷۵۳	سرمایه‌گذاری در زمینه‌های جدید
۰.۷۴۸	رقابت نهجی بر پایه تفکر خلاقانه
۰.۶۸۱	تمرکز بر توان داخلی و پرکردن شکاف‌ها با روحیه از خودگذشتگی
۰.۶۷۷	برنامه‌ریزی علمی و فنی هوشمندانه
۰.۶۴۹	مبارزه با فساد درون سازمانی با مهارت‌های خلاقانه مدیریتی
۰.۶۴۲	ایجاد فضای امن نوآوری و خلاقیت درون سازمان
۰.۶۳۴	پیشگامی در ارائه خدمات با کیفیت
۰.۶۳۳	تغییر ساختارها و اصلاح آنها با هدف بهبود مستمر فرآیندها

نمره عاملی	مؤلفه‌ها
۰.۵۷۶	ایجاد فرهنگ کارآفرینی در بین تمام افراد درون سازمان
۰.۵۵۵	ایجاد اتاق‌های فکر و استفاده از تمام ظرفیت موجود در ایجاد محصولات نوآورانه
۰.۵۱۶	نگاه استراتژیک به توسعه محصولات و صادرات آنها
۰.۴۹۷	تشویق افراد اخلاق و حمایت از آنها
۰.۴۷۱	مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت‌های کارآفرینانه
۰.۴۳۶	ایجاد شرکت‌هایی با واحدهای مستقل
۰.۴۱۲	ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خیرگی درون سازمانی

با توجه به جدول بالا بیشترین اولویت با تمرکز بر توان داخلی، ریسک‌پذیری، مدیریت مصرف و توسعه و نوآوری مستمر در تکنولوژی تولید است که دقیقاً با مباحث مطرح شده در اقتصاد مقاومتی همسو بوده و سازمان‌ها را برای ایجاد جوی بر پایه نوآوری، خلاقیت فردی و سازمانی و اتکا به توان درونی خود تشویق می‌کند. از طرفی یکی از عوامل حیاتی موفقیت اقتصاد مقاومتی، تشویق افراد اخلاق و حمایت از آنها، مشارکت افراد درون سازمان در فعالیت‌های کارآفرینانه، ایجاد شرکت‌هایی با واحدهای مستقل و از همه مهمتر ایجاد واحدهای دانش بنیان و تمرکز بر خیرگی درون سازمانی است که متأسفانه این سازمان در این موارد اولویت کمی برای آنها قائل است. همانطوری که مشاهده می‌شود در فاز دوم و در شاخص‌های پنهان مدل، تأثیر شاخص اقتصاد ترمیمی از همه بالاتر بوده که بایستی بیشتر مورد توجه قرار گیرد. ضریب استاندارد به دست آمده که نشان‌دهنده میزان ارتباط است، در شاخص اقتصاد ترمیمی ۰.۷۸ است. اقتصاد دفاعی با ۰.۷۱، اقتصاد موازی با ۰.۶۸ و اقتصاد الگو با ۰.۵۸ به ترتیب دارای تأثیر می‌باشند. از میانگین چهار شاخص اقتصاد مقاومتی میزان کارآفرینی سازمانی محاسبه خواهد شد. نرم‌افزار لیزرل افزون بر تخمین ضرایب و خطاهای مدل، یک سری شاخص‌های تناسب به شرح زیر ارائه می‌کند که با استفاده از این شاخص‌ها می‌توان کلیات مدل و برازش مدل را آزمون کرد:

۱. نسبت χ^2 مدل به درجه آزادی آن برابر با ۱.۷۶ و کمتر از مقدار مجاز است. به طور کلی در مدل‌یابی معادلات ساختاری هر چه مقدار χ^2 کمتر باشد، مدل از برازش مناسب‌تری برخوردار است. در این مقاله مدل برازش خوبی را دارا می‌باشد.

۲. مقدار شاخص RMSEA مدل برابر ۰.۰۷۳ است. بطور کلی در مدل‌یابی معادلات ساختاری هر مقدار شاخص از ۰.۰۵ کمتر باشد، مدل برازش بسیار خوبی دارد، اگر بین ۰.۰۵ تا ۰.۰۸ باشد، مدل برازش خوبی دارد. در این پژوهش مدل دارای برازش خوب است.

۳. مقدار AGFI و GFI مدل به ترتیب ۰.۹۱ و ۰.۹۰ است. بطور کلی هر چه بالاتر از ۰.۹ باشد مدل برازش خوبی دارد.

نتایج این پژوهش الگویی را در اختیار سازمان قرار می‌دهد تا به وسیله آن بتواند کارآفرینی سازمانی خود را مطابق فرامین مقام معظم رهبری و تأمین سلاست و پایداری تولید در کشور در قالب اقتصاد مقاومتی مهیا نماید. هر یک از ابعاد اقتصاد مقاومتی در سازمان فوق در راستای تحقق کارآفرینی سازمانی باعث شکل‌گیری یک حرکت استراتژیک و کاربردی شده و نوعی پویایی و بقا را در چرخه تولید استان و کشور ایجاد می‌کند. به منظور تقویت کارآفرینی سازمانی لزوم تمرکز بر شاخص‌هایی با تأثیر بالاتر ضروری خواهد بود. همچنین برطرف کردن نقص‌ها و تمرکز بر شاخص‌های کم‌اثرتر می‌تواند راهی برای ارتقاء شاخص‌های دیگر تلقی شود.

منابع

- علی‌احمدی، علیرضا؛ کریم‌زادگان مقدم، داود؛ ایزدبخش، حمیدرضا؛ قورچیان، رضا (۱۳۹۱)، ارزیابی میزان همراستایی فناوری اطلاعات در کسب و کار بر اساس شاخص‌های تجمیعی در سازمان صندوق بازنشستگی نفت، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، **مدیریت فناوری اطلاعات**، دوره ۴، ش ۱۲، صص ۱۳۵ تا ۱۶۴.
- Abdolmaleki, J. Yousefi-Afrashteh, M. Pirmohamadi, M. Sabokru, M. Mohamadi, N. (2008), Examine the Relationship between Entrepreneurship and Entrepreneurship Skills Development, *Entrepreneurship*, No. 2, pp. 103-130.
- Antonic, B Hisrich, R.D. (2003), "Clarifying the Entrepreneurship Concept", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, vol. 10, No. 1, pp. 7-24.
- Claudine, K. Hisrich, R. Roche, F., (2008), A Conceptual Model of Public Sector Corporate Entrepreneurship, *Int Entrep Manag*, 4: 295-313.
- Dees JG, Starr JA, (1992), Entrepreneurship through an ethical lens: dilemmas and issues for research and practice issue 81 of working paper series (sol. C. snider entrepreneurial center). Boston: Wharton school of the University of Pennsylvania, snider entrepreneurial center, p92.
- Drucker, P., (1985), "The Discipline of Innovation", *Harvard Business Review*, May-June. Vol. 5, No. 3, PP. 67-72.
- Echoles Ann & Neck Christopher (1998), "The Impact of Behaviors and Structural od Corporate Entrepreneurship Success", *Journal of Management Psychology*, Vol. 13, No. ½.

- Eyal Ori & Inbar Dan, (2003), Development a Public School Entrepreneurship Inventory, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. Vol. 9, No. 6.
- Foroghi-poor, H, Mozafari, SA. A, Ashrafganjavi, F, (2007), Evaluating and Recommending Priorities for the Most Important Jobs in Sport from the Perspective of Those Involved in Sport, *Sport Science Research*, No. 16 [In Persian].
- Fox, Julie. M.,(2005), *Organizational Entrepreneurship and the Organizational Performance Linkage in University Extension*, Doctoral dissertation, Ohio state university p9&25.
- Heydarinezhad, S, Ghofrani, M, Jalilvand, J, (2012), Relationship between Organizational Structure and Organizational Entrepreneurship in Physical Education Office in Sistan and Baluchestan, *Sport Management Studies*, No. 15, pp. 159-172 [In Persian].
- Hisrich, Robert B, peters- Michael P. (2002), *Entrepreneurship*, Tata MC raw gra- hill publishing company limited.
- Hoshman-Chayjani, M. AL-Taha, SH. Esmaeil zadeh, M.(2012), *Resistive Economy & Entrepreneurship*, National Conference to Examine and Explain the Strength of the Economy.
- Jennings, D. F. Seaman, S. L, (1990), “Aggressiveness of Response to New Business Opportunities following Deregulation: An Empirical Study of Established Financial Firms”, *Journal of Business and Venturing*, vol. 5, pp. 177-189.
- Jones O.,(2005), “Manufacturing Regeneration through Corporate Entrepreneurship: Middle Managers and Organizational Innovation”, International, *Journal of Operations & Production Management*, Vol. 25, No. 5, PP. 491-511.
- Kalantar, A. Emraei, F.(2012), *Resistive Economy, Manufacturing and Supporting the Work of the Iranian Capital*, Proceedings of the National Conference expressions of resistance Economics, University of Guilan [In Persian].
- Kanter, R. M.(1983), *The Change Masters*, New York: Simon and Schuster.
- Lee, Les Tien-Shang: Sukoco, Badri Munir.(2007), “The Effects of Entrepreneurial Orientation and Knowledge Management Capability on Organizational Effectiveness in Taiwan: The Moderating Role of Social Capital”, *International Journal of Management*, Vol. 24, No. 3, P. 549.
- Mohanty S.K.(2006), *Fundamental of Entrepreneurship*, Prentice- Hall of India.
- Morris MH, Lewis PS.(1995), “The Determinants of Entrepreneurial Activity: Implications for Marketing, *European Journal of Marketing*, 29(7), pp.31-48.
- Moghimi, SM.(2004), Factors Affecting Entrepreneurship in Social and Public Service Organizations in Iran, *Journal of Management Culture*, Second Year, No. VII, pp. 27-78 [In Persian]

- Moghimi, SM.(2005), *Entrepreneurial Government Agencies*, Tehran, publication Farandysh [In Persian].
- Ozdemirci, A.(2011), Corporate Entrepreneurship and Strategy Process: A Performance Based Research on Istanbul Market, *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences*, 24, 611-626.
- Peng, M. W.(2001), How Entrepreneurs Create Wealth in Transition Economics, *Academy of Management Executive*, 15: pp: 95- 108.
- Piazza-Georgi B., (2002), "The Role of Human and Social Capital in Growth: Extending our Understanding", *Cambridge journal of economics*, Vol. 26, No. 4, PP. 461-479.
- salajagheh, S. Jamshidiy-Goharrizi, M.(2012), *Planning, Entrepreneurship and Harmonious Development of Regional Economy are an Effective Step in the Resistive Economy*, National Conference to Examine and Explain the Strength of the Economy, [In Persian].
- Seyd Naghavi, M. A, Abdollahpour, M.(2010), The Relationship between Social Capital and Entrepreneurship, *Entrepreneurship*, No. 9, pp. 103-130. [In Persian]
- Stevenson HH.(1988), *A Perspective on Entrepreneurship*, Boston: Harvard Business School, P. 10.
- Torabzadeh Jahromi, M. S., Sajadiyeh, SA, Samieinasab, M.(2013), Dimensions and Components of Resistive Economy of Iran in Thought Leadership, Islamic Revolution Studies, *A Quarterly Scientific Research Journal*, vol. 10, spring, no 32, pp 31-45 [In Persian].
- Zampetakis, Leonidas(2009), Day to Day Entrepreneurship within Organizations: The Rol of Traic Emotional Intelligence and Perceived Organizational Support, *Journal of European Management*, vol 27, p168.